Eiropas Savienības
Oficiālais Vēstnesis

LV
L sērija

2024/1328

17.5.2024.

KOMISIJAS REGULA (ES) 2024/1328

(2024. gada 16. maijs),

ar ko attiecībā uz oktametilciklotetrasiloksānu (D4), dekametilciklopentasiloksānu (D5) un dodekametilcikloheksasiloksānu (D6) groza XVII pielikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*)

(Dokuments attiecas uz EEZ)

EIROPAS KOMISIJA,

ņemot vērā Līgumu par Eiropas Savienības darbību,

ņemot vērā Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (EK) Nr. 1907/2006 (2006. gada 18. decembris), kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*), un ar kuru izveido Eiropas Ķimikāliju aģentūru, groza Direktīvu 1999/45/EK un atceļ Padomes Regulu (EEK) Nr. 793/93 un Komisijas Regulu (EK) Nr. 1488/94, kā arī Padomes Direktīvu 76/769/EEK un Komisijas Direktīvu 91/155/EEK, Direktīvu 93/67/EEK, Direktīvu 93/105/EK un Direktīvu 2000/21/EK ([1]), un jo īpaši tās 68. panta 1. punktu,

tā kā:

(1) Komisija 2018. gada 10. janvārī pieņēma Komisijas Regulu (ES) 2018/35 ([2]), ar ko ierobežo oktametilciklotetrasiloksāna ("D4") un dekametilciklopentasiloksāna ("D5") laišanu tirgū noskalojamos kosmētikas līdzekļos. Šis ierobežojums kā 70. ieraksts tika iekļauts Regulas (EK) Nr. 1907/2006 XVII pielikumā.

(2) Eiropas Ķimikāliju aģentūras ("Aģentūra") dalībvalstu komiteja ("*MSC*") 2018. gada 13. jūnijā D4, D5 un dodekametilcikloheksasiloksānu ("D6") identificēja kā vielas, kas rada ļoti lielas bažas ("*SVHC*") un kam piemīt ļoti noturīgas un ļoti bioakumulatīvas ("*vPvB*") īpašības. Tika konstatēts, ka D4 piemīt noturīgas, bioakumulatīvas un toksiskas ("*PBT*") īpašības. Turklāt tika konstatēts, ka arī D5 un D6 piemīt *PBT* īpašības, ja D4 koncentrācija tajos ir 0,1 % vai vairāk no masas.

(3) Kad Aģentūras Riska novērtēšanas komiteja ("*RAC*") novērtēja priekšlikumu ierobežot D4 un D5 laišanu tirgū un lietošanu, kas galu galā tika pieņemts ar Regulu (ES) 2018/35, tā neizslēdza potenciālu risku, ko varētu radīt šo vielu lietošana nenoskalojamos kosmētikas līdzekļos. Šā iemesla dēļ Komisija 2016. gada 15. decembrī lūdza ([3]) Aģentūru saskaņā ar Regulas (EK) Nr. 1907/2006 69. panta 1. punktu sagatavot dokumentāciju ("XV pielikuma dokumentācija"), lai iespējami ierobežotu D4 un D5 izmantošanu nenoskalojamos kosmētikas līdzekļos un citos plaša patēriņa un profesionālā lietojuma ražojumos. Komisija 2018. gada 5. februārī lūdza ([4]) Aģentūru iekļaut D6 XV pielikuma dokumentācijā.

(4) Aģentūra 2019. gada 20. martā iesniedza XV pielikuma dokumentāciju ([5]), kas apliecināja, ka ir vajadzīga Savienības mēroga rīcība, lai novērstu risku videi, ko rada D4, D5 un D6 izmantošana, tām nonākot vides segmentos.

(5) *RAC* 2019. gada 28. novembrī pieņēma atzinumu ([6]), kas apstiprināja, ka D4, D5 un D6 bīstamās īpašības konkrētas bažas par vidi rada tad, ja šīs vielas ir plaša patēriņa un profesionālā lietojuma ražojumos, kuri nonāk gan ūdens, gan atmosfēras vides segmentos.

([1]) OV L 396, 30.12.2006., 1. lpp.
([2]) Komisijas Regula (ES) 2018/35 (2018. gada 10. janvāris), ar ko attiecībā uz oktametilciklotetrasiloksānu ("D4") un dekametilciklopentasiloksānu ("D5") groza XVII pielikumu Eiropas Parlamenta un Padomes Regulai (EK) Nr. 1907/2006, kas attiecas uz ķimikāliju reģistrēšanu, vērtēšanu, licencēšanu un ierobežošanu (*REACH*) (OV L 6, 11.1.2018., 45. lpp.).
([3]) https://echa.europa.eu/documents/10162/13641/echa_commission_request_en.pdf/a0bdbb25-9641-9df1-9511-4208cac224ce.
([4]) https://echa.europa.eu/documents/10162/13641/note_to_echa_annex_xv_d6_en.pdf/722217b2-95c1-a5a0-90c5-82f2afed48f9.
([5]) https://echa.europa.eu/documents/10162/039f5415-d7a2-b279-d270-0d07e18f6392.
([6]) https://echa.europa.eu/documents/10162/44c5f15a-a022-5084-762e-03bbb00599d5.

(6) *RAC* secināja, ka kopējās D4, D5 un D6 izplūdes vidē būtu jāizmanto kā riska aplēstā vērtība. *RAC* arī secināja, ka lietojot plašam patēriņam un profesionāliem mērķiem nenoskalojamos kosmētikas līdzekļus un citus plaša patēriņa un profesionālā lietojuma ražojumus, kas satur D4, D5 un D6, šīs vielas nonāk vidē, un galvenais izplūdes avots ir to plašā dispersīvā izmantošana kosmētikas līdzekļos. *RAC* piekrita Aģentūras XV pielikuma dokumentācijā ietvertajam novērtējumam, ka risks netiek pienācīgi kontrolēts un ka šo *vPvB* un *PBT* vielu emisijas to aprites ciklā netiek samazinātas līdz minimumam, kā noteikts Regulas (EK) Nr. 1907/2006 I pielikuma 6.5. punktā.

(7) *RAC* arī secināja, ka ierosinātais ierobežojums ir mērķtiecīgs un vispiemērotākais Savienības mēroga pasākums, ar kuru līdz minimumam samazināt emisijas, ko rada nenoskalojami kosmētikas līdzekļi un citi plaša patēriņa un profesionālā lietojuma ražojumi, un novērst konstatēto risku, ņemot vērā tā efektivitāti minētā riska samazināšanā, tā praktiskumu un veidu, kādā to var uzraudzīt.

(8) Aģentūras Sociālās un ekonomiskās analīzes komiteja ("*SEAC*") 2020. gada 12. martā pieņēma atzinumu ([7]), kurā norādīja, ka no sociālekonomisko ieguvumu un izmaksu viedokļa ierosinātais ierobežojums ar *RAC* un *SEAC* grozījumiem ir vispiemērotākais Savienības mēroga pasākums, ar kuru var samazināt D4, D5 un D6 izplūdi vidē.

(9) *SEAC* piekrita XV pielikuma dokumentācijā ietvertajiem secinājumiem attiecībā uz ierobežojuma piemērošanas vispārēju atlikšanu uz diviem gadiem.

(10) *SEAC* piekrita arī ilgākai atlikšanai attiecībā uz vairākiem konkrētiem lietojumiem. Ņemot vērā aizstāšanai nepieciešamo laiku, *SEAC* piekrita ierobežojuma piemērošanu nenoskalojamiem kosmētikas līdzekļiem un medicīniskajām ierīcēm atlikt uz pieciem gadiem. Tā kā iespējamās alternatīvās vielas vai tehnoloģijas nepanāktu vispārēju riska samazinājumu, *SEAC* piekrita arī desmit gadus atlikt ierobežojuma piemērošanu D5 kā šķīdinātāja izmantošanai tekstilizstrādājumu, ādas un kažokādu ķīmiskajā tīrīšanā. Attiecībā uz zālēm un veterinārajām zālēm *SEAC* atbalstīja ierobežojuma piemērošanas atlikšanu uz septiņiem gadiem. Šajā septiņu gadu pagarinājumā ir ņemts vērā laiks, kas vajadzīgs, lai D4, D5 un D6 izmantošanu zālēs un veterinārajās zālēs aizstātu ar alternatīvām vielām vai tehnoloģijām, kā arī laiks, kas vajadzīgs šādu zāļu kvalificēšanai un reģistrēšanai.

(11) *SEAC* piekrita arī vairākām atkāpēm, kas ierosinātas XV pielikuma dokumentācijā. *SEAC* piekrita atkāpei attiecībā uz D5 un D6 laišanu tirgū izmantošanai rētu un brūču ārstēšanas un kopšanas ierīcēs, brūču profilaksei un stomas kopšanai. *SEAC* piekrita arī atkāpei attiecībā uz D5 laišanu tirgū profesionālai izmantošanai mākslas un senlietu tīrīšanai vai restaurācijai un piekrita iekļaut skaidrāku to darbību aprakstu, kuras veic rūpnieciskos objektos un kurām nepiemēro ierobežojumu D4, D5 un D6 laist tirgū. *SEAC* piekrita atkāpei attiecībā uz D5 laišanu tirgū un izmantošanu par šķīdinātāju tekstilizstrādājumu, ādas un kažokādu ķīmiskās tīrīšanas sistēmās, ievērojot konkrētus nosacījumus.

(12) Pamatojoties uz informāciju par izmantošanu maisījumos un piemērošanas apsvērumiem, *SEAC* piekrita ierosinātajiem skaidrojumiem un vēl citām atkāpēm, kas XV pielikuma dokumentācijā ierosinātas attiecībā uz dažiem maisījumiem, kas satur D4, D5 un D6 kā silīcija polimēru atliekas.

(13) Ierobežošanas procedūras laikā notika apspriedes ar Regulas (EK) Nr. 1907/2006 76. panta 1. punkta f) apakšpunktā minēto Aģentūras Ieviešanas informācijas apmaiņas forumu, un Komisija tā ieteikumus ir ņēmusi vērā.

(14) Aģentūra *RAC* un *SEAC* atzinumus Komisijai iesniedza 2020. gada 25. maijā.

(15) Komisija secina, ka pastāv nepieņemams risks, ko rada D4, D5 un D6 emisijas no plaša patēriņa un profesionālā lietojuma ražojumiem, un ka Aģentūras ierosinātais ierobežojums ar *RAC* un *SEAC* ierosinātajiem grozījumiem ir vispiemērotākais Savienības mēroga pasākums minētā riska novēršanai.

([7]) https://echa.europa.eu/documents/10162/a3e8195a-23d3-5859-6fdc-7805a3148b46.

(16) Komisija piekrīt *RAC* un *SEAC* atzinumos paustajam secinājumam, ka ierosinātais ierobežojums ir komplementārs un loģiski paplašina spēkā esošo ierobežojumu D4 un D5 laišanai tirgū noskalojamos kosmētikas līdzekļos, kas ietverts Regulas (EK) Nr. 1907/2006 XVII pielikuma 70. ierakstā. Juridiskās noteiktības labad un lai atvieglotu lasīšanu, minētais ieraksts būtu jāaizstāj pilnībā.

(17) Ieinteresētajām personām būtu jādod pietiekams laiks, kurā var paspēt veikt piemērotus pasākumus, lai panāktu atbilstību ierosinātajam ierobežojumam. Tāpēc Komisija ierosina vispārēju divu gadu atlikšanas periodu un ilgākus atlikšanas periodus konkrētiem lietojumiem. Turklāt Komisija piekrīt, ka jānosaka atkāpes attiecībā uz vairākiem konkrētiem lietojumiem.

(18) Saistībā ar atlikšanas periodu attiecībā uz kosmētikas līdzekļiem, kas nav nenoskalojami kosmētikas līdzekļi, Komisija norāda uz šīs ražojumu grupas augstajām emisijām un *RAC* secinājumu par to, ka attiecībā uz *vPvB* un *PBT* vielām pārejas perioda ilgums ir kritiskākais elements no riska viedokļa, ņemot vērā to, ka, jo ilgāks ir pārejas periods, jo vairāk emisiju rodas. Līdz ar to *vPvB* un *PBT* vielu emisijas vidē būtu jāsamazina līdz minimumam, nosakot īsu pārejas periodu. Komisija arī norāda uz ievērojamām izmaksām, kas nozarei gadā radīsies, mainot sastāvu lielam skaitam kosmētikas līdzekļu, kas nav noskalojami kosmētikas līdzekļi. Ņemot vērā ierosinātā ierobežojuma rentabilitāti attiecībā uz kosmētikas līdzekļiem, kas nav noskalojami kosmētikas līdzekļi, un nepieciešamību panākt līdzsvaru starp to, kā nodrošināt cilvēka veselības un vides augsta līmeņa aizsardzību un līdz minimumam samazināt sociālekonomisko ietekmi, Komisija secina, ka attiecībā uz šiem līdzekļiem ir lietderīgi noteikt trīs gadu atlikšanas periodu.

(19) Saistībā ar atlikšanas periodu attiecībā uz medicīniskajām ierīcēm, kas definētas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/745 ([8]) 1. panta 4. punktā, ņemot vērā nozares un dažu dalībvalstu bažas par aplēsto laiku, kas vajadzīgs pārstrādāšanai, proti, lai atrastu alternatīvu, veiktu kvalifikācijas procesu un reģistrētu jaunizveidotu maisījumu saskaņā ar Regulu (ES) 2017/745, Komisija uzskata, ka ir lietderīgi attiecībā uz šīm ierīcēm piešķirt septiņu gadu atlikšanas periodu. Turklāt dažās *in vitro* diagnostikas ierīcēs (*IVD*), kas definētas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/746 ([9]) 1. panta 2. punktā, D4 un D5 koncentrācija var pārsniegt 0,1 %. Tā kā aizstāšana *IVD* rada līdzīgas bažas, ir lietderīgi attiecībā uz šīm ierīcēm piešķirt tādu pašu atlikšanas periodu.

(20) Atbrīvojums attiecībā uz izmantošanu par laboratorijas reaģentu pētniecības un izstrādes darbībās būtu jāpiemēro tikai tad, ja šīs darbības notiek kontrolētos apstākļos, kā minēts Regulas (EK) Nr. 1907/2006 3. panta 23. punktā, nenosakot ierobežojumu par vienu tonnu gadā.

(21) Tāpēc Regula (EK) Nr. 1907/2006 būtu attiecīgi jāgroza.

(22) Šajā regulā paredzētie pasākumi ir saskaņā ar atzinumu, ko sniegusi ar Regulas (EK) Nr. 1907/2006 133. panta 1. punktu izveidotā komiteja,

IR PIEŅĒMUSI ŠO REGULU.

1. pants

Regulas (EK) Nr. 1907/2006 XVII pielikumu groza saskaņā ar šīs regulas pielikumu.

2. pants

Šī regula stājas spēkā divdesmitajā dienā pēc tās publicēšanas *Eiropas Savienības Oficiālajā Vēstnesī*.

([8]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/745 (2017. gada 5. aprīlis), kas attiecas uz medicīniskām ierīcēm, ar ko groza Direktīvu 2001/83/EK, Regulu (EK) Nr. 178/2002 un Regulu (EK) Nr. 1223/2009 un atceļ Padomes Direktīvas 90/385/EEK un 93/42/EEK (OV L 117, 5.5.2017., 1. lpp.).

([9]) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/746 (2017. gada 5. aprīlis) par *in vitro* diagnostikas medicīniskām ierīcēm un ar ko atceļ Direktīvu 98/79/EK un Komisijas Lēmumu 2010/227/ES (OV L 117, 5.5.2017., 176. lpp.).

Šī regula uzliek saistības kopumā un ir tieši piemērojama visās dalībvalstīs.

Briselē, 2024. gada 16. maijā

Komisijas vārdā –
priekšsēdētāja
Ursula VON DER LEYEN

PIELIKUMS

Regulas (EK) Nr. 1907/2006 XVII pielikuma 70. ierakstu aizstāj ar šādu:

"70. Oktametilciklotetrasiloksāns (D4) *CAS* Nr. 556-67-2 EK Nr. 209-136-7 Dekametilciklopentasiloksāns (D5) *CAS* Nr. 541-02-6 EK Nr. 208-764-9 Dodekametilcikloheksasiloksāns (D6) *CAS* Nr. 540-97-6 EK Nr. 208-762-8	1. Nelaiž tirgū: a) kā atsevišķu vielu, b) kā citu vielu sastāvdaļu vai c) maisījumos koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai lielāka par 0,1 % no attiecīgās vielas masas, pēc 2026. gada 6. jūnija. 2. Neizmanto par šķīdinātāju tekstilizstrādājumu, ādas un kažokādu ķīmiskai tīrīšanai pēc 2026. gada 6. jūnija. 3. Izņēmuma kārtā: a) D4 un D5 noskalojamos kosmētikas līdzekļos 1. punkta c) apakšpunktu piemēro pēc 2020. gada 31. janvāra. Šajā punktā "noskalojami kosmētikas līdzekļi" ir kosmētikas līdzekļi, kas definēti Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (EK) Nr. 1223/2009 (*) 2. panta 1. punkta a) apakšpunktā un ko parastos lietošanas apstākļos pēc lietošanas noskalo ar ūdeni; b) visiem kosmētikas līdzekļiem, kas nav minēti 3. punkta a) apakšpunktā, 1. punktu piemēro pēc 2027. gada 6. jūnija; c) ierīcēm, kas definētas Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/745 (**) 1. panta 4. punktā un Eiropas Parlamenta un Padomes Regulas (ES) 2017/746 (***) 1. panta 2. punktā, 1. punktu piemēro pēc 2031. gada 6. jūnija; d) zālēm, kas definētas Direktīvas 2001/83/EK 1. panta 2. punktā, un veterinārajām zālēm, kas definētas Regulas (ES) 2019/6 (****) 4. panta 1. punktā, 1. punktu piemēro pēc 2031. gada 6. jūnija; e) D5, ja to izmanto par šķīdinātāju tekstilizstrādājumu, ādas un kažokādu ķīmiskai tīrīšanai, 1. un 2. punktu piemēro pēc 2034. gada 6. jūnija. 4. Izņēmuma kārtā 1. punktu nepiemēro: a) D4, D5 un D6 laišanai tirgū šādiem rūpnieciskiem lietojumiem: — kā monomērs silīcija polimēra ražošanā, — kā starpprodukts citu vielu uz silīcija bāzes ražošanā, — kā monomērs polimerizācijā, — maisījumu sastāvā vai (pār)pakošanai, — izstrādājumu ražošanā, — nemetāla virsmu apstrādē; b) D5 un D6 laišanai tirgū izmantošanai par ierīcēm, kas definētas Regulas (ES) 2017/745 1. panta 4. punktā un kas paredzētas rētu un brūču ārstēšanai un kopšanai, brūču profilaksei un stomas kopšanai; c) D5 laišanai tirgū profesionālai lietošanai mākslas un senlietu tīrīšanai vai restaurācijai; d) D4, D5 un D6 laišanai tirgū izmantošanai par laboratorijas reaģentu pētniecības un izstrādes darbībās, ko veic kontrolētos apstākļos. 5. Izņēmuma kārtā 1. punkta b) apakšpunktu nepiemēro D4, D5 un D6 laišanai tirgū šādiem lietojumiem: — kā silīcija polimēra atsevišķa sastāvdaļa,

	— kā silīcija polimēra sastāvdaļa maisījumā, uz kuru attiecas atkāpe saskaņā ar 6. punktu. 6. Izņēmuma kārtā 1. punkta c) apakšpunktu nepiemēro tādu maisījumu laišanai tirgū, kuri satur D4, D5 vai D6 kā atliekas no silīcija polimēriem, ar šādiem nosacījumiem: a) D4, D5 vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 1 % no attiecīgās vielas masas maisījumā, izmantošanai saķeres nodrošināšanā, blīvēšanā, līmēšanā un liešanā; b) D4 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 0,5 % no masas, vai D5 vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 0,3 % no katras vielas masas maisījumā, izmantošanai par aizsargpārklājumu (arī par pārklājumu jūrniecības vajadzībām); c) D4, D5 vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 0,2 % no attiecīgās vielas masas maisījumā, izmantošanai par ierīcēm, kas definētas Regulas (ES) 2017/745 1. panta 4. punktā un Regulas (ES) 2017/746 1. panta 2. punktā, izņemot 6. punkta d) apakšpunktā minētās ierīces; d) D5 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 0,3 % no masas maisījumā, vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 1 % no masas maisījumā, izmantošanai par ierīcēm, kas definētas Regulas (ES) 2017/745 1. panta 4. punktā un kas paredzētas zobu nospiedumu iegūšanai; e) D4 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 0,2 % no masas maisījumā, vai D5 vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 1 % no katras vielas masas maisījumā, izmantošanai par silikona starpzolēm zirgiem vai par zirgu pakaviem; f) D4, D5 vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 0,5 % no attiecīgās vielas masas maisījumā, izmantošanai par saķeres uzlabotājiem; g) D4, D5 vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 1 % no attiecīgās vielas masas maisījumā, izmantošanai 3D drukāšanā; h) D5 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 1 % no masas maisījumā, vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 3 % no masas maisījumā, izmantošanai ātrajā prototipēšanā un veidņu gatavošanā vai augstas veiktspējas lietojumos ar kvarca pildījuma stabilizatoriem; i) D5 vai D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 1 % no katras vielas masas maisījumā, izmantošanai tampogrāfijā vai krāsu pārneses tamponu ražošanai; j) D6 koncentrācijā, kas ir vienāda ar vai mazāka par 1 % no maisījuma masas, profesionālai lietošanai mākslas un senlietu tīrīšanai vai restaurācijai. 7. Izņēmuma kārtā 1. un 2. punktu nepiemēro D5 laišanai tirgū izmantošanai kā atsevišķu vielu vai D5 izmantošanai par šķīdinātāju stingri kontrolētās, slēgtās tekstilizstrādājumu, ādas un kažokādas ķīmiskās tīrīšanas sistēmās, ja tīrīšanas šķīdinātājs tiek reciklēts vai sadedzināts.

(*) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1223/2009 (2009. gada 30. novembris) par kosmētikas līdzekļiem (pārstrādāta redakcija) (OV L 342, 22.12.2009., 59. lpp.).

(**) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/745 (2017. gada 5. aprīlis), kas attiecas uz medicīniskām ierīcēm, ar ko groza Direktīvu 2001/83/EK, Regulu (EK) Nr. 178/2002 un Regulu (EK) Nr. 1223/2009 un atceļ Padomes Direktīvas 90/385/EEK un 93/42/EEK (OV L 117, 5.5.2017., 1. lpp.).

(***) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2017/746 (2017. gada 5. aprīlis) par *in vitro* diagnostikas medicīniskām ierīcēm un ar ko atceļ Direktīvu 98/79/EK un Komisijas Lēmumu 2010/227/ES (OV L 117, 5.5.2017., 176. lpp.).

(****) Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2019/6 (2018. gada 11. decembris) par veterinārajām zālēm un ar ko atceļ Direktīvu 2001/82/EK (OV L 4, 7.1.2019., 43. lpp.)."